

PERSPEKTIVA VENKOVSKÉ TURISTIKY V KRAJI VYSOČINA

PERSPECTIVE OF THE RURAL TOURISM AT THE REGION VYSOČINA

Marie Pourová, Hana Brabencová, Jana Kašparcová

Anotace:

Příspěvek se zabývá podmínkami rozvoje a perspektivou venkovské turistiky v kraji Vysočina. Tento kraj je vhodný pro rekreaci. Má výborné přírodní podmínky, možnosti sportovního vyžití a množství kulturních a historických památek. Problémem zůstává nedostatečná propagace, infrastruktura a špatná komunikace mezi podnikateli a místními samosprávami. Venkovská turistika v kraji Vysočina má perspektivu.

Klíčová slova:

venkovská turistika, podmínky, rozvoj, perspektiva, kraj Vysočina, ČR

Abstract:

The article deals with conditions of expansion and perspective of the rural tourism in the Region Vysočina. This region is suitable for recreation. Scenery conditions are excellent, the possibility for going in for sports and the number of cultural and historical monuments as well. The problems are still with promotion, infrastructure and with the communication between businessmen and local management. Perspectives of the rural tourism subsist at the Region Vysočina.

Keywords:

rural tourism, conditions, expansion, perspective, region Vysočina, CR

ÚVOD

Rozvoj venkovské turistiky patří mezi důležité nástroje ekonomického oživení regionů, které byly postiženy restrukturalizací zemědělské prvovýroby a transformačními a restitučními majetkovými procesy. Přináší nejen vznik nových podnikatelských aktivit, ale zejména napomáhá vzniku nových pracovních příležitostí a v této souvislosti i stabilizaci venkovského obyvatelstva.

Zkušenosti řady zemí svědčí o tom, že právě turistika dokáže "nabudit" ostatní odvětví národního hospodářství, resp. vyvolat ekonomické oživení celých regionů. Existuje však i řada dalších neméně důležitých skutečností, pro které si turistika na venkově zaslouží více pozornosti, než tomu bylo dosud. Venkovská turistika přispívá ke tvorbě krajiny, nepřináší téměř žádná ekologická rizika, zprostředkovává návrat člověka k přírodě, respektuje přirozené přírodní a životní prostředí, umožňuje objevovat místní krásy a tradice a popularizovat je navenek. Podnikání ve venkovské turistice vyžaduje změnu postojů obyvatel venkova, doplnění znalostí o tuto oblast podnikání a schopnost orientovat se v tržních podmínkách. Úspěch venkovské turistiky je podmíněn rozvojem drobného podnikání v příslušných regionech (POUROVÁ, 2000).

Příspěvek se zabývá možnostmi rozvoje a perspektivou venkovské turistiky v kraji Vysočina, o kterém je možno říci, že je rájem pro turisty.

CÍL A METODIKA

Cílem příspěvku je posoudit možnosti rozvoje a perspektivu venkovské turistiky v kraji Vysočina.

Informace byly čerpány jak z dostupné literatury, tak i z dotazníkového průzkumu, zaměřeného na zjišťování názorů starostů měst a obcí v kraji Vysočina na provozování venkovské turistiky v jejich lokalitě. Dotazník byl rozeslán starostům jednotlivých obcí a měst v kraji Vysočina koncem roku 2002. Rozesláno bylo celkem 60 dotazníků. Návratnost byla 42 dotazníků, tj. 70 % a použitelnost 63,3 %, což je 38 dotazníků (respondentů).

Největší počet respondentů pochází z menších obcí do 2000 obyvatel (81,6 %). Z větších obcí nad 2000 obyvatel bylo pouze 18,4 % respondentů (starostů). Struktura respondentů podle umístění obcí v kraji Vysočina je uvedena v tabulce 1. Pro vyhodnocení dotazníků byly použity běžné statistické metody.

Tabulka 1 Struktura respondentů podle umístění obcí v kraji Vysočina

Respondenti	Žďársko	Pelhřimovsko	Třebíčsko	Havlíčkovsko	Jihlavsko	Celkem
Počet	12	5	8	6	7	38
%	31,6	13,2	21,1	15,7	18,4	100,0

VÝSLEDKY A DISKUSE

Charakteristika kraje Vysočina

Senát Parlamentu České republiky schválil 3. prosince 1997 ústavní zákon č. 347/1997Sb. o zřízení vyšších územně samosprávných celků. Mezi čtrnácti novými kraji se objevil i kraj Jihlavský. Tvoří jej území okresů Jihlava, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Od 31. května 2001 nabyl platnost ústavní zákon č. 176/2001 Sb., podle kterého se mění název Jihlavského kraje a oficiálním názvem je kraj Vysočina.

Symbolika znaku Vysočina schváleného dne 20. listopadu 2001 zastupitelstvem kraje:

1. pole - moravská orlice - symbol historické moravské zemské příslušnosti východní části kraje
2. pole - ježek - symbol sídelního města kraje (tzv. klíčový derivát městského znaku hlavního města kraje - Jihlavy)
3. pole - symbol dílčí identity kraje - jeřáb jako typický strom Vysočiny, vyjadřující nezdolnost a prostou krásu regionu
4. pole - český lev - symbol historické české zemské příslušnosti západní části kraje

Podmínky pro provozování venkovské turistiky v kraji Vysočina

Z dotazníkového průzkumu starostů obcí a měst vyplynulo, jak je uvedeno v tabulce 2, že více než 1/2 starostů v kraji Vysočina (55,3 %) se domnívá, že jejich obec, město či region má uspokojivé podmínky pro provozování venkovské turistiky, a 23,7 % starostů si myslí, že jejich obce mají podmínky výborné. Jen 15,8 % starostů je přesvědčeno, že podmínky jsou průměrné, a pouze 5,2 % starostů tvrdí, že podmínky k provozování venkovské turistiky jsou zde neuspokojivé.

Tabulka 2 Hodnocení podmínek pro provozování venkovské turistiky v kraji Vysočina

Venkovská turistika	Podmínky pro provozování VT v %					
	Výborné	Uspokojivé	Průměrné	Neuspokojivé	Nedostatečné	Celkem
Podmínky pro provozování VT	23,7	55,3	15,8	5,2	0,0	100,0
Atraktivita prostředí a okolí	36,8	34,2	26,3	2,7	0,0	100,0
Sportovní a zájmové atraktivity	13,2	28,9	42,1	15,8	0,0	100,0
Úroveň technické vybavenosti	5,3	36,9	28,9	28,9	0,0	100,0
Úroveň sociální vybavenosti	5,3	18,4	47,4	28,9	0,0	100,0
Komunikační dostupnost obce	26,3	31,6	39,5	2,6	0,0	100,0

Poznámka: VT – venkovská turistika

Atraktivita prostředí

Z dalšího sledování v kraji Vysočina lze říci, že atraktivitu prostředí a okolí si starostové uvědomují a je jimi hodnocena výborně až uspokojivě – 71,0 %. Zatímco průměrně atraktivitu prostředí hodnotí 26,3 % respondentů a neuspokojivě pouze 2,7 %. Zcela neatraktivní prostředí neuvedl nikdo (viz tabulka 2).

Mezi nejvýznamnější přírodní památky patří:

Chráněná krajinná oblast: CHKO Žďárské vrchy a okraj CHKO Železné hory.

Přírodní parky: Rokytná, Horní Svatka.

Přírodní rezervace: Žákova Hora, Babínská přírodní rezervace, Dářko, Louky pod Kuliškem aj.

Přírodní památky: Devět skal, Kuklův kopec, Zkamenělý zámek, Pernovka, Kocoury aj.

Naučné stezky: Babín, krajem Chrudimky, Matějovský rybník, Žákova Hora-Tisůvka aj.

Sportovní a zájmové atraktivity

Jak je dále uvedeno v tabulce 2, sportovní a zájmové atraktivity jsou nejčastěji hodnoceny jako průměrné, uspokojivé až výborné (hodnocení starostů 42,1 %, 28,9 % a 13,2 %). Pouze 15,8 % respondentů hodnotí tyto aktivity jako neuspokojivé.

Vybavenost sportovišti pro širší veřejnost je v kraji Vysočina ve srovnání s celou Českou republikou mírně nadprůměrná. Přehled vybraných sportovních zařízení v kraji je uveden v tabulce 3. Mírně nadprůměrná je jak vybavenost tělocvičnami, včetně školních s přístupem veřejnosti, tak krytých i otevřených stadiónů.

Tabulka 3 Přehled vybraných sportovních zařízení v okresech kraje Vysočina k 31. 12. 2000

Území	Tělocvičny vč. škol. s přístup. veřejnosti	Stadióny kryté i otevřené	Zimní stadiony kryté i otevřené	Kryté bazény
Havlíčkův Brod	60	7	4	1
Jihlava	56	6	2	2
Pelhřimov	42	11	2	1
Třebíč	71	11	2	3
Žďár nad Sázavou	86	10	7	4
Kraj Vysočina	315	45	17	11
na 10 000 obyvatel	6,05	0,86	0,33	0,21
Česká republika	4982	802	211	248
na 10 000 obyvatel	4,84	0,78	0,21	0,24

Pramen: ČSÚ

Vybavenost kraje kulturními zařízeními pro trávení volného času je srovnatelná s průměrem ČR a odpovídá postavení regionu v rámci České republiky. V kraji Vysočina je velmi hustá síť veřejných knihoven (druhý nejvyšší počet knihoven s pobočkami ze všech krajů ČR). Celorepublikový průměr také vysoko převyšuje počet ostatních kulturních

zařízení, mezi něž patří kulturní domy, kulturní kluby, samostatné kulturní sály, samostatné klubovny a kluby důchodců, jejichž využití je ovšem často limitováno finančně i technickým stavem. Nezastupitelnou roli v kulturním životě kraje mají i bohaté regionální folklórní tradice, které jsou významné jak pro identifikaci obyvatel s územím, tak pro zvýšení atraktivity pro cestovní ruch. Muzea a galerie uchovávají a prezentují kulturní dědictví historických a folklórních tradic i současných uměleckých směrů.

Na území kraje Vysočina se nachází množství kulturních památek, hradů, zámků, církevních staveb, domů, kapliček a soch světců, pokrývajících v podstatě celé jeho území. V kraji se nachází sedm národních kulturních památek včetně tří památek UNESCO – areál zámku Telč v Telči, poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře ve Žďáru nad Sázavou a románská bazilika sv. Prokopa spolu s židovským městem a židovským hřbitovem v Třebíči (KRATOCHVÍL, 2004).

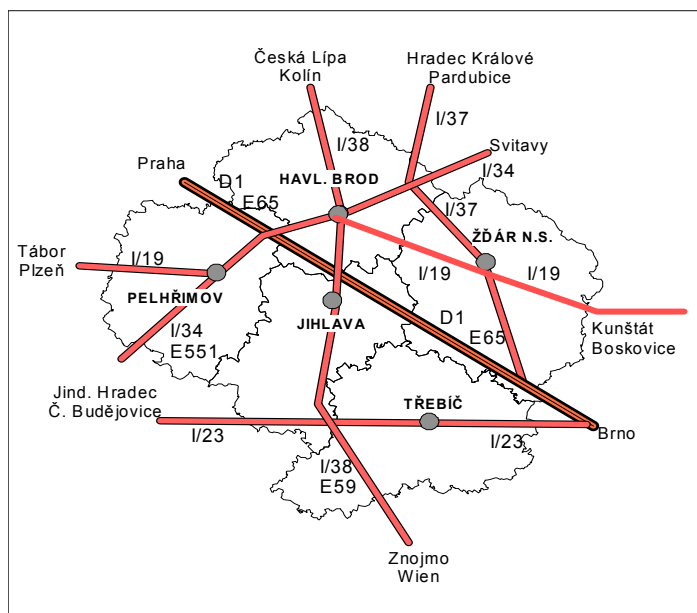
Úroveň technické a sociální vybavenosti

Celkově lze úroveň technické a sociální vybavenosti v kraji Vysočina zhodnotit jako průměrnou až uspokojivou (tab. 2). Specifikem kraje je přítomnost Jaderné elektrárny Dukovany. V současnosti dodává do sítě přibližně 20% elektrické energie vyprodukované v České republice. Síť rozvodů plynu je na území kraje vesměs nová a v dobrém technickém stavu. Vývoj v kraji směřuje ke kombinaci elektřina - plyn s postupným vylučováním pevných a kapalných médií, tedy jedná se o trend souhlasný s ochranou životního prostředí. Při výrobě elektrické energie by tak do roku 2010 mělo být cílem dosažení zhruba 12 % podílu využívání obnovitelných a alternativních energetických zdrojů (hodnota 12 % je převzata z Bílé knihy EU, jen pro ilustraci v současnosti v ČR tento podíl činí 2,2 %). Území kraje se vyznačuje dostatečnou kapacitou kvalitních vodních zdrojů (především povrchových). Vrchovinný reliéf regionu dává území charakter důležité pramenné oblasti nadregionálního významu.

Komunikační dostupnost

Důležitým předpokladem pro rozvoj venkovské turistiky je komunikační dostupnost jednotlivých turistických míst. Jak je uvedeno v tabulce 2, komunikační dostupnost obcí je jejich starosty

hodnocena velmi dobře. Pouze 2,6 % starostů se domnívá, že komunikační dostupnost obcí je nedostatečná.

Obr. 1 Základní silniční síť kraje (dálnice a silnice 1. třídy)

Poloha kraje Vysočina v rámci Evropy je poměrně exponovaná. Slabinou silniční sítě je neexistence silničních obchvatů u většiny měst kraje Vysočina.

Ubytovací možnosti pro turisty

Z hlediska ubytovacích možností pro turisty připadalo zde v úvahu ubytování v rodinných domech, selských staveních, chatách a chalupách, hotelích, ubytovnách a v kempech. Z našeho průzkumu vyplynulo, že neuspokojivé až nedostatečné ubytování je ve všech způsobech ubytování. Téměř dvě třetiny respondentů (60,5 %) se domnívá, že neuspokojivé až nedostatečné pro turisty je ubytování v rodinných domech a selských staveních. Lépe je hodnoceno ubytování v chatách a chalupách a relativně nejlépe v hotelích, ubytovnách a kempech.

Perspektiva rozvoje venkovské turistiky v kraji Vysočina

Z našeho průzkumu vyplynulo, že o podnikání ve venkovské turistice obyvatelé obcí v kraji Vysočina nemají velký zájem. To potvrzují i výsledky celostátního průzkumu uvedené v práci POUROVÉ (2000). Příčinou nezájmu obyvatel obcí České republiky o podnikání ve venkovské turistice je především nedostatek vhodných rodinných farem nebo obydlí pro toto podnikání. Dále je to nedostatek zkušeností, vědomostí (především z oblasti marketingu), nedostatečná motivace farmáře nebo obyvatele vesnice, nevhodná státní politika v oblasti cestovního ruchu, včetně agroturistického podnikání, nedostatečná ochrana podnikatele apod. Často ani ekonomická situace našich obyvatel není tak kritická, aby je při ztrátě zaměstnání nutila hledat zdroj obživy např. v podnikání ve venkovské turistice.

Konkurenční boj v rámci cestovního ruchu je velice tvrdý a chce-li v něm venkovská turistika v kraji Vysočina obstát, musí dokonale využít všech svých předností, zkušeností a dostupných informací (POUROVÁ, STŘÍBRNÁ, 2003). Nezastupitelné místo v rozvoji venkovského cestovního ruchu a agroturistiky na Vysočině mají i orgány místní samosprávy, neboť rozvoj venkovské turistiky a návazně i rozvoj dalších nevýrobních podnikatelských aktivit na venkově může také pozitivně ovlivnit "tvář" vesnice.

ZÁVĚR

V příspěvku byla provedena stručná analýza podmínek rozvoje venkovské turistiky a její perspektivy v kraji Vysočina, který má výhodnou geografickou polohu, atraktivní přírodní prostředí a velké množství kulturních, historických a technických památek. Hustá síť turistických stezek a tras po celém území kraje přispívá k dalšímu rozvoji turistiky, tedy i venkovské turistiky, která má v kraji Vysočina perspektivu. V rozvoji venkovské turistiky stojí ještě mnoho překážek, ať už se to týká nedostatečné propagace obce, špatné komunikace mezi podnikateli a místní samosprávou či nedostatečné informovanosti o venkovské turistice. K tomu bude zapotřebí využít nejen zahraničních zkušeností přizpůsobených našim podmínkám, ale v první řadě je nutno využít našich poznatků a zkušeností, které máme k dispozici.

Seznam literatury:

KRATOCHVÍL, R.: Vysočina: ráj pro turisty. In: MF Dnes, 28. května 2004, Mimořádná příloha "Léto na Vysočině", s. 1-12.

POUROVÁ, M.: Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České republice. ČZU Praha, 2000, ISBN 80-213-0672-6, 114 s.

POUROVÁ, M., STŘÍBRNÁ, M.: Venkovská turistika. Zlepšení marketingových a odborných znalostí provozovatelů agroturistických farem. Klatovy 2003. ISBN 80-213-0672-6, 108 s.

<http://www.region-vysocina.cz>

Adresa autorů:

Doc. Ing. Marie Pourová, CSc., Ing. Hana Brabencová, CSc., Ing. Bc. Jana Kašparcová
Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6, Pourová@pef.czu.cz